

KÄR HÄSIÝETNAMASY

Taýýarlygyň ugry: 5.37.03.52 Sanly dolandyrys

Dereje: bakalawr

Şu kär häsiýetnamasy Türkmenistanyň ýokary okuw mekdepleriniň Sanly dolandyrys taýýarlyk ugry boýunça taýýarlanylýan bakalawrlaryň wezipelerini hem-de olaryň taýýarlyk ugruna bildirilýän esasy talaplary kesgitleýär.

Kär häsiýetnamasy bakalawrlary taýýarlamaklygyň meýilnamasyny işläp düzmek, taýýarlanyljak bakalawrlaryň sanyny anyklamak, olaryň düzümini delillendirmek, ýokary okuw mekdebinde okuw-terbiýeçilik işlerini guramak, okuwyny tamamlan uçurymlaryň işlemeli ýerlerine ugradylyşyny, işe ýerleşdirilişini üpjün etmek we olaryň ýerine ýetirýän wezipeleriniň taýýarlygynyň ugruna laýyklygyny seljermek üçin ulanylmalydyr.

Bakalawryň wezipesi

Bakalawr oba hojalyk önümçiligini dolandyrmak işini ýokary okuw mekdebinde alan bilim derejesine laýyklykda amala aşyrmak üçin taýýarlanylýar. Sanly dolandyrys taýýarlyk ugry boýunça taýýarlanylýan bakalawr hünär işiniň aşakdaky wezipeleriniň çözgüdine taýýar bolmalydyr: oba hojalyk kärhanasynyň gurluşyny, düzümini seljermäge; oba hojalyk kärhanalarynda ykdysady görkezijileriň kadaly möçberini kesgitlemäge; maglumat ulgamlary we maglumat - aragatnaşyk tehnologiýalary bazaryny öwrenmäge we seljermäge; telekeçilik meýilnamalaryny işläp düzmäge; oba hojalygyny önümçiligini dolandyrmakda maglumat ulgamlaryny we maglumat-aragatnaşyk tehnologiýalaryny peýdalanylyşyny seljermäge we baha bermäge; oba hojalyk kärhanasynyň daşarky we içerki gurşawyny, onuň önümlerine sarp edijiniň islegini emele getirýän esasy faktorlaryň dinamikasyny, önümçilik guramasynyň ylmy esaslaryny we zähmeti boýunça gözleg işlerini geçirmäge; oba hojalyk önümçiliginde ulanylýan maglumat tehnologiýalarynyň barlagyny etmäge; maglumat ulgamlaryny we maglumat-aragatnaşyk tehnologiýalaryny edinmek boýunça resminamalary taýýarlamaga we olary işläp düzmäge; oba hojalyk kärhananyň işiniň netijelerini we daşky gurşawyny seljermäge; oba hojalyk önümçiliginde ulanylýan maglumat tehnologiýalarynyň durmuş siklini dolandyrmagyň reglamentini işläp düzmäge; oba hojalyk önümçiliginiň maglumat tehnologiýalary hyzmatyny we kontentlerini dolandymaga; oba hojalyk kärhanalarynyň tölege ukyplylygyny we işjeňlik ýagdaýyny seljermäge; oba hojalyk önümçiligindäki maglumat tehnologiýalarynyň durmuş siklini we maglumat howpsuzlygyny üpjün etmekde degişli hünärmenler bilen işleşmäge; oba hojalyk kärhanasynyň senenama-meýilnamasyny hasaplamaga, operatiw-önümçilik meýilnamasyny düzmäge, önümçilik prosesine

gözegçiligi guramaga; toparyň işini meýilleşdirmäge we guramaga; oba hojalygynyň elektron kärhanasyny dolandymaga; maliýe netijeliligini bahalandyrmaga we düşewüntlilik görkezijilerini ýokarlandyrmaga; oba hojalyk önümçiligindäki prosesleri we maglumat tehnologiýalary kämilleşdirmegiň taslamalaryny işläp düzmäge we ony durmuşa geçirmäge; oba hojalyk kärhanasynyň arhitektura taslamasyny işläp düzmäge; oba hojalyk kärhanasynyň tölege ukyplylygyny we maliýe durnuklylygyny kesgitlemäge; ykdysadyýet, dolandyrmak we maglumat-aragatnaşyk tehnologiýalary barada maglumatlary gözlemäge, jemlemäge, seljermäge, gaýtadan işlemäge we ulgamlaşdyrmaga; oba hojalyk kärhanasynyň proseslerini, maglumat tehnologiýalaryny we onuň maglumat howpsuzlygyny, şeýle hem elektron kärhanany we olaryň komponentlerini döretmek we ösdürmek boýunça proseslere audit etmäge.

Bakalawr oba hojalyk toplumyna degişli bolan ministrliklerde, pudaklarda, daşary ýurt kompaniýalarynyň bilelikdäki birleşmelerinde, daýhan birleşiklerde, daýhan hojalyklarda, oba hojalyk önümlerini saklaýan we gaýtadan işleýän kärhanalarda, kiçi kärhanalarda, “Daýhanbank” DTB-da we onuň şahamçalarynda, ýokary bilimli hünärmenlere niýetlenen beýleki wezipeleri eýeläp biler.

Bakalawra bildirilýän umumy talaplar

Bakalawr ýokary hünär taýýarlykly, medeniýetli we salyhatly, halkyň bähbidini arap bilýän, Watanymyza, halkymyza, Hormatly Prezidentimize wepaly, häzirki zaman türkmen jemgyýetiniň talaplaryna, Türkmenistanyň Prezidentiniň syýasatlaryna dogry düşüňýän we olary gyşarnyksyz durmuşa geçirip bilýän hünärmen bolmalydyr.

Bakalawr köpçülige ýolbaşçylyk etmegi, öz işgärlerini agzybirlik, maksada okgunlylyk ruhunda terbiýelemegi, nazary bilimini we tejribelik endiklerini yzygiderli hem-de üznüksiz kämilleşdirmegi, öz taýýarlyk ugry boýunça toplan ylmy maglumatlaryna düşüňip, olary işinde ulanmagy, zähmeti ylmy nukdaýnazardan guramagy başarmalydyr.

Bakalawr ýokary okuw mekdebinde alan bilimini, ylmyny we tejribe taýdan taýýarlygyny yzygiderli ösdürip, kärini kämil bilmelidir, syýasy-jemgyýetçilik pikirini çuňlaşdyrmak bilen zähmeti ylmy taýdan guramak ýörelgesini önümçilikde ulanmagy başarmalydyr, işgärler toparyna ýolbaşçylyk etmegiň häzirki zaman usullaryna, şeýle hem işgärleriň arasynda syýasy-terbiýeçilik işlerini alyp barmagyň tärlere eýe bolmalydyr.

Bakalawr şu aşakdakylary bilmelidir:

- seljeriş işlerini;
- guramaçylyk-dolandyryş işlerini;

- taslama işlerini;
- ylmy-barlag işlerini;
- ykdysady-meýilnamalaşdyrys işlerini.

Bakalawr şu aşakdakylary başarmalydyr:

- nazary we amaly meseleleri çözmekde ylmy-nazary bilimlerini peýdalanmagy;
- ulgamlayyn we deňeşdirme seljermesini geçirmegi;
- derňew endiklerine eýe bolmagy;
- özbaşdak işlemegi;
- täze pikirleri döretmegi;
- meseleleri çözmekde dersara çemeleşmelere eýe bolmagy;
- maglumatlary dolandyrys, kompýuter bilen işlemek, tehniki enjamlardan baş çykarmak bilen baglanyşykly endiklere eýe bolmagy;
- dil we hat aragatnaşygynda işläp bilmek ukybyna eýe bolmagy;
- dowamly okap, öz başarnyklaryny ýokarlandyrmagy;
- tebigy-ylmy dersleriň esasy kanunlaryny öz kär işinde ulanmagy;
- kompýuter tehnikasyny ulanmak bilen maglumat almagyň, ony saklamagyň, gaýtadan işläp bejermegiň esasy usullaryna we serişdelerine eýe bolmagy;
- önümçilik işgärlerini we ilaty tebigy betbagtçylyklaryň hem-de adatdan daşary ýagdaýlaryň mümkin bolan netijelerinden goramagyň esasy usullaryny amala aşyrmagy;
- ykdysady nazaryýetiň esasy düzgünlerinden baş çykaryp bilmegi, olary bazar ykdysadyýetini hasaba almak bilen ulanmagy;
- ylmy esasyda zähmeti guramagy, işe özbaşdak baha bermegi;
- raýatlyk häsiýetine eýe bolmagy;
- sosial ylalaşyga ukyply bolmagy;
- şahslar bilen özara aragatnaşygy ýola goýup bilmegi;
- saglygy goraýyş ukybyna eýe bolmagy;
- tankyda we öz-özüňe tankyda ukyply bolmagy;
- topar bolup işlemegi;
- önümçiligi guramagy we dolandyrmagy;
- medeni gymmatlyklardan we ýörelgelerden ýerlikli peýdalanmagy;
- oba hojalyk kärhanasynyň arhitekturasyny, maliýe we ykdysady işlerini seljermegi;
- maglumat ulgamlarynyň we maglumat-aragatnaşyk tehnologiýalarynyň bazaryny öwrenmegi, seljermegi we amatlaryny saýlamagy;
- ykdysadyýetde, dolandyrmakda we maglumat-aragatnaşyk tehnologiýalarynda ýüze çykýan innowasiýalary seljermegi;

- oba hojalyk kärhanasynyň önümçiligini we ykdysady mümkinçiliklerini anyklap, onuň ösüş mümkinçiliklerini kesgitlemegi;

- oba hojalyk kärhanalarynda önümçiligi guramak, kontent-hyzmatlaryny we internet gorlaryny döretmek we peýdalanmak işlerine ýolbaşçylyk etmegi;

- oba hojalyk önümçiliginde guramaçylyk we dolandyryş gurluşlaryna, bölümlerine degişli düzgünnamalary, ulanylýan maglumat tehnologiýalarynyň durmuş siklini dolandyrmagyň reglamentlerini işläp düzmekde döwrebap standartlary we usullary peýdalanmagy;

- oba hojalyk önümçiligi guramakda, maglumat tehnologiýalarynyň durmuş siklini we maglumat howpsuzlygyny üpjün etmekde degişli hünärmenler bilen guramaçylyk işlerini geçirmegi;

- oba hojalyk önümçiliginiň meýilnama kadalaryny hasaplamakda, önümçilik meýilnamasyny düzmekde, önümçiligiň alnyp barlyşynyň gözegçiligini amala aşyrmagy;

- oba hojalyk önümçiliginiň maddy we zähmet harajatlary üçin meýilnamalaýyn tehniki-ykdysady kadalaryny işläp düzmäge ýardam etmegi;

- oba hojalyk kärhanasynyň önümçiliginiň we maglumat tehnologiýalary düzüminiň işini kämilleşdirmek we reglamentleşdirmek boýunça maýa goýum taslamalarynyň tehniki-ykdysady esaslandyrmasyny ýerine ýetirmegi;

- oba hojalyk kärhanasynyň strategiki maksatlaryny yzarlap, önümçiligi goldamak maksady bilen maglumat tehnologiýalary düzümi üçin täze komponentleri taslamagy we ornaşdyrmagy;

- oba hojalyk önümçiliginiň elektron kärhanasynyň arhitekturasyny taslamagy;

- oba hojalyk kärhanasynyň maglumat tehnologiýalary hyzmatyny, internet goruny we kontentlerini işläp düzmegi;

- maýa goýumlarynyň obýektlerini saýlamagy;

- tebigy-ylymlaryň esaslaryny peýdalanmak arkaly hünär işiniň nazary we amaly barlaglaryny geçirmegi;

- ylmy-barlag temasy boýunça maglumatlary seljermek, gaýtadan işlemek we ulgamlaşdyrmak üçin degişli matematiki serişdeleri we gurallary ulanmagy;

- ýerine ýetirilen barlaglaryň netijesi boýunça ylmy-tehniki hasabatlary, prezentasiýalary taýýarlamagy;

- kärhananyň önümlerine sarp edijiniň isleginiň dinamikasyny emele getirýän esasy şertlerini ýüze çykarmagy;

- oba hojalyk kärhanasynyň we onuň bölümleriniň uzak möhletleýin we hereket edýän meýilnamalaryny düzmegi;

- taslamalar üçin telekeçilik meýilnamalaryny düzmegi;

- oba hojalyk önümçiligiň özüne düşýän gymmatynyň kalkulýasiýasyny hasaplamagy;

- oba hojalyk kärhanasynyň girdejilerini we çykdaýylaryny kesgitlemegi.

Kär häsiýetnamasynyň ähli şertlerini şu taýýarlyk ugry boýunça bakalawrlary halk hojalygynyň talaplaryna laýyklykda taýýarlaýan we terbiýeleýän ýokary okuw mekdepler hem-de dolandyryjy guramalar gyşarnyksyz ýerine ýetirmelidirler.

Kär häsiýetnamasy kärhanalaryň, bilim we hünär derejesini ýokarlandyran edaralaryň okuw meýilnamalaryny düzmekde esasnama, şeýle hem iş ýazgysy hökmünde hyzmat etmelidir.

Kär häsiýetnamasyna ylmyň, tehnikanyň gazananlaryna esaslanan üýtgetmeler we goşmaçalar diňe Türkmenistanyň Bilim ministrliginiň hem-de Türkmenistanyň Oba hojalyk ministrliginiň ylalaşmaklary esasynda girizilmelidir.